

Előszó

Lukács György életművéről az elmúlt évtizedekben igen szélsőséges megítélések születtek, ezekben többnyire a politikai szempontok dominálnak, ami megnehezíti műveinek tárgyilagos recepcióját. Immár több nemzedék nőtt fel úgy, hogy szinte semmit nem tud róla, semmit sem olvasott tőle, s még az érdeklődők is alapvető segítségre szorulnak, hogy felfedezhessék a maguk számára a filozófust, az írókat. Lukács maradandó, legértékesebb, rövidebb terjedelmű írásai népszerű kiadásban ma már hozzáférhetetlenek, hosszabb, monografikus munkái pedig legfeljebb antikváriumokban fordulnak elő.

Ezért merült fel bennem egy szöveggyűjtemény válogatásának ötlete azokból a jórészt irodalmi, esztétikai és kultúrszociológiai tanulmányaiból, amelyek ma is érdekesek és értékesek lehetnek. A tematikus szűkítést azért tartom fontosnak, mert Lukács György hatalmas életművének ez az a része, amelyben pályája kezdetétől végéig kimutatható folytonosság. Természetesen mi sem állt tőle távolabb, mint a különféle diszciplínák radikális elhatárolása egymástól – én sem erre gondolok. Annyira nem, hogy számos történetfilozófiai szövegét is beemelem válogatásomba. De a kifejezetten munkásmozgalmi-politikai érdekeltségű írásaitól éppúgy el kívánok tekinteni, mint a filozófiatörténeti-filozófiakritikai tanulmányai nagyobb részétől. Az előbbitől azért, mert (már csak történeti kontextusa és érvényessége miatt is) kevésbé tűnik időállóknak, az utóbbitól pedig azért, mert részben más érdeklődést és szakmai ismereteket feltételez, mint amivel az általam megcélzott értelmiségi nemzedék rendelkezik. Úgy látom, hogy Lukács irodalmi, esztétikai és kultúrszociológiai munkássága az, ami leginkább meggyőző lehet napjaink ifjú olvasói számára, akik vagy egyáltalán nem ismerik az ő szellemi teljesítményét, vagy erősen torzított vélemények alapján kerülnek a vele való ismerkedést.

A korábbi egyoldalúságokkal szemben, a teljes életműből válogatok, s lehetőleg teljes szövegeket (bár néhány különösen jelentős hosszabb munka esetében nyilván kivételt kell tennem). Műfaji szempontból is tarka a kép; a tanulmányok és esszék mellett publicisztikai írások és levelek is szerepelnek.

Tervemet, törekvésemet a Balassi Kiadó felkarolta, amiért is itt szeretnék köszönetet mondani, ahogy a Lukács Alapítványnak is támogatásáért.

Mivel meglehetősen nagy korpuszról van szó, a szövegek beírása és gondozása pedig időigényes, nem akartuk kivárni, amíg a teljes anyag elkészül. Azt a megoldást választottuk, hogy folyamatosan adjuk közre a szövegeket. Egyelőre az első két rész nagyobbik részét tesszük hozzáférhetővé. *A tragédia metafizikája: a drámától a regényig* című fejezet azt az utat mutatja be, ahogy az ifjú Lukács György az általa először favorizált műfajt, a drámát utóbb a regényre cserélte fel. (Érdekességképpen egy olyan, 1934-ben írt szövegét is közreadjuk, amely regényelméletének marxista igényű újraalakítását reprezentálja.) A *Küzdelem a kultúráért és a kultúra ellenében* című fejezet ugyancsak az ifjú Lukács György írásaiból válogat, olyan szövegeket, amelyek nem a műfajok jelentésére és szerepére kérdeznék rá, hanem a „közönséges élet” ellenében felfogott kulturális objektivációkra. E szövegek döntő többsége esszé, nem véletlenül, hiszen szerzőjük eleve kísérleti jellegűnek szánta őket az irodalmon messze túlmutató, a modern kor kihívásaira adható magatartásformák megjelölésére. (Ezzel függ össze kérdésfeltevésük közegének változatossága, amely az etikától a történetfilozófián át a szociológiáig ível.) Talán a *Megjegyzések az irodalomtörténet elméletéhez* című tanulmány az egyetlen kivétel, abban az értelemben, hogy határozott választ, szinte enciklopédikus igényű áttekintést ad a kortárs irodalomtörténet-írás megújításának lehetőségeiről.

Szándékunk szerint folyamatosan fogjuk közreadni a további szövegeket. Akit érdekel, hogy milyen írásokat tervezünk, tájékozódhat a szöveggyűjtemény mellékelt tartalomjegyzékéből.

Az egyes szövegek végén megadom az eredeti publikáció adatait és közlésünk forrását. Az olvasó a jegyzetek három fajtájával találkozhat. A Lukács Györgytől származó jegyzetek nincsenek jelölve, a közölt szöveg eredeti kiadásában szereplő jegyzeteket a [Kiadó], az általam készítetteket pedig a [V. A.] monogram jelöli. Az idegen szavak megjegyzetelése persze fölöttébb kockázatos dolog; kezdve ott, hogy jól választjuk-e meg: mit kell magyarázni, mit nem. Úgy véltem e kockázatot vállalnom kell, hiszen ezzel a szöveggyűjteménnyel minél szélesebb olvasói kört szeretnénk elérni.

Budapest, 2013. szeptember

Veres András
irodalomtörténész